

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του διαλόγου με τους πολίτες»

(2006/C 88/11)

Στις 25 Σεπτεμβρίου 2003, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Η αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του διαλόγου με τους πολίτες».

και, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, του Εσωτερικού Κανονισμού της, να συγκροτήσει υποεπιτροπή για την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Η υποεπιτροπή υιοθέτησε το σχέδιο γνωμοδότησής της στις 12 Ιανουαρίου 2006 με βάση εισιγητική έκθεση του κ. Jan Olsson.

Κατά την 424η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Φεβρουαρίου 2006 (συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με ψήφους 103 υπέρ, 1 κατά και με 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προοίμιο

1.1 Τα τελευταία 10 έως 15 έτη, το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων για το διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, και ιδιαίτερα με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αυξήθηκε με ταχύ ρυθμό. Πράγματι, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα αναγνώρισαν ότι οι πολιτικές μπορεί να είναι καλές μόνον εάν ακούγονται οι απόψεις των πολιτών, δηλ. με τη συμμετοχή και τη συγκατάθεσή τους δεδομένου ότι οι κοινωνικές αποφάσεις απευθύνονται σ' αυτούς.

1.2 Η εμπειρία και η εμπειρογνώμοσύνη που διαθέτουν οι κύκλοι της κοινωνίας των πολιτών, ο μεταξύ τους διάλογος, και ο διάλογός τους με τις αρχές και τα όργανα του δημοσίου, σε όλα τα επίπεδα, η διαπραγμάτευση και η αναζήτηση συγκλινουσών απόψεων και μάλιστα συναίνεσης, επιτρέπουν τη διαμόρφωση προτάσεων στις οποίες πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζει το γενικό συμφέρον. Η ποιότητα και η αξιοπιστία της πολιτικής απόφασης αυξάνονται, διότι η κατανόηση και η αποδοχή της εν λόγω απόφασης από τους πολίτες έχει βελτιωθεί.

1.2.1 Η συμμετοχική δημοκρατία, προσφέροντας στους πολίτες δυνατοότητες συμμετοχής, με βάση την ατομική και τη συλλογική δέσμευση όσον αφορά τη διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων, μέσω της ιδιαίτερης συμβολής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, εμπλουτίζει και ενισχύει τη δημοκρατική νομιμότητα της ΕΕ.

1.3 Συνεπώς, πρέπει να υπομνησθεί και να τονισθεί ότι λόγω της σύνθεσης, του ρόλου και των άλλων καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί από τις συνθήκες, από της ιδρύσεώς της, η ΕΟΚΕ είναι, ιστορικά, ο παλαιότερος αυτοτελής εταίρος της συμμετοχικής δημοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.4 Αυτό το «δικαίωμα συμμετοχής», που διεκδικήθηκε από ετών από την κοινωνία των πολιτών και τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι σήμερα ιδιαίτερα επίκαιρο. Επειδή τα διακυβεύματα και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μεγάλης κλίμακας, απαιτείται η δραστηριοποίηση όλων των αρμόδιων παραγόντων και των εκπροσώπων τους.

1.5 Η επιτακτική ανάγκη αυτή αναγνωρίστηκε ιδίως από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Λισαβόνα στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, με την ευκαιρία της εφαρμογής της στρατηγικής της Λισαβόνας⁽¹⁾, και τονίστηκε μάλιστα ακόμη μια φορά από το Συμβούλιο, στη συνεδρίασή του της 22ας και 23ης Μαρτίου 2005, στα πλαίσια του νέου ξεκινήματος της εν λόγω στρατηγικής⁽²⁾.

1.6 Η Επιτροπή, στο Λευκό Βιβλίο της για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση⁽³⁾, του Ιουλίου 2001, καθιερώνει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην εκπόνηση και στην εφαρμογή των πολιτικών της Ένωσης ως μιας από τις κυριότερες αρχές της χρηστής διακυβέρνησης και έναν από τους τομείς προτεραιότητας για να ανανεωθεί η κοινοτική μέθοδος και να αυξηθεί η δημοκρατική λειτουργία των θεσμικών οργάνων.

1.7 Η αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας αναγνωρίζεται, επίσης, από το άρθρο I-47 της συνθήκης για τη θέσπιση του συντάγματος της Ευρώπης⁽⁴⁾. Για το λόγο αυτό, και παρά την αβεβαιότητα της έκβασης της διαδικασίας κύρωσης της συνταγματικής συνθήκης, τα όργανα της ΕΕ οφείλουν να ακολουθήσουν τη λογική αυτή και να καθιερώσουν μια αυθεντική συμμετοχική δημοκρατία. Προκειμένου να ικανοποιηθεί η συμμετοχική δημοκρατία τις απαιτήσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, είναι απαραίτητο να καθιερωθούν μέσα που θα επιτρέψουν στους ευρωπαίους πολίτες, και κυρίως στις οργανώσεις εντός των οποίων δραστηριοποιούνται, να συζητούν, να ζητείται η γνώμη τους, και να επηρεάζουν αποτελεσματικά στην εξέλιξη της Ένωσης και των πολιτικών της στο πλαίσιο ενός ουσιαστικού δομημένου διαλόγου με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

⁽¹⁾ Στο σημείο 38 των συμπερασμάτων του (έγγραφο SN 100/00), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δηλώνει ότι:

«Η Ένωση, τα κράτη μέλη, οι περιφερειακές και τοπικές βαθμίδες, καθώς και οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών θα συμμετέχουν ενεργά μέσω διάφορων μορφών εταιρικής σχέσης.»

⁽²⁾ Στο σημείο 6 των συμπερασμάτων του (doc. 7619/05), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει ότι:

«Παράλληλα με τις κυβερνήσεις, όλοι οι άλλοι εμπλεκόμενοι συντελεστές – κοινοβούλια, περιφερειακά και τοπικά όργανα κοινωνικού εταίροι, κοινωνία των πολιτών- οφείλουν να οικειωθούν τη στρατηγική και να συμμετάσχουν ενεργά στην υλοποίηση των στόχων της.»

⁽³⁾ COM(2001) 428 τελικό, 25 Ιουλίου 2001 - ΕΕ αριθ. C 287, 12 Οκτωβρίου 2001.

⁽⁴⁾ Στην παράγραφο 2, του άρθρου I-47 της Συνταγματικής Συνθήκης ορίζεται ότι «τα όργανα της Ένωσης διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις και την κοινωνία των πολιτών» ενώ στην παράγραφο 1 προβλέπεται η δυνατότητα κυρίως για τις «αντιπροσωπευτικές ενώσεις» να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημοσίως τις απόψεις τους σε όλα τα πεδία δράσης της Ένωσης.

1.8 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δρα ενεργώς για την ανάπτυξη της συμμετοχικής δημοκρατίας σε συνεργασία με τα άλλα όργανα της Ένωσης και με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

1.8.1 Η ΕΟΚΕ οργάνωσε ήδη από τον Οκτώβριο του 1999 την πρώτη συνέλευση για το ρόλο και τη συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση και εξέδωσε από τότε πολλές γνωμοδοτήσεις οι οποίες εντάσσονται στην προοπτική της ανάπτυξης και της μεγαλύτερης διάρθρωσης του διαλόγου μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των ευρωπαϊκών οργάνων⁽⁵⁾ (6).

2. Οι εταίροι/φορείς του διαλόγου με τους πολίτες (7)

2.1 Οι εταίροι του διαλόγου με τους πολίτες, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι οι οργανώσεις που εκπροσωπούν συγκεκριμένα ή/και γενικά συμφέροντα των πολιτών. Έτσι, οι ευρωπαϊκές οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων έχουν φυσικά ως αποστολή να συμμετέχουν στον κοινωνικό διάλογο. Ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα για την ακριβή εφαρμογή της αρχής της συμμετοχικής δημοκρατίας. Πάντως, πρέπει να τονισθεί εκ νέου η θεμελιώδης διάκριση που πρέπει να γίνεται μεταξύ κοινωνικού διαλόγου και διαλόγου με τους πολίτες. Ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος ορίζεται σαφώς τόσο από απόψεως συμμετεχόντων, όσο και από απόψεως στόχων και διαδικασιών, και οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι διαθέτουν οιοιδήποτε νομοθετικές εξουσίες (8). Ο διάλογος με τους πολίτες αντλεί την ιδιαιτερότητά του από τις ειδικές εξουσίες και τις αρμοδιότητες που διαθέτουν οι συμμετέχοντες σ' αυτόν οι οποίοι ενεργούν αυτόνομα.

2.2 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οργανώσεις αυτές παρουσιάζονται με διάφορες μορφές και ονομασίες: ένωση, ομοσπονδία, ίδρυμα, φόρουμ και δίκτυο, είναι οι πλέον κοινές ονομασίες (9). Συχνά, οι

(5) Βλέπε, π.χ., το ενημερωτικό φυλλάδιο για το «Πρώτο Συνέδριο της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο» που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 (CES-2000-012-FR) και το φυλλάδιο για το συνέδριο με θέμα «ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση» που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Νοεμβρίου 2001, καθώς και τις σχετικές γνωμοδοτήσεις: «Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση», 23 Σεπτεμβρίου 1999 (CES 851/1999 - ΕΕ αριθ. C 329, 17/11/1999), «Η Επιτροπή και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί: οικοδόμηση ισχυρότερης εταιρικής σχέσης», 13/7/2000 (CES 811/2000 - ΕΕ αριθ. C 268, 19/9/2000), «Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση - Συμβολή της ΟΚΕ στην επεξεργασία της Λευκής Βίβλου», 26/4/2001 (CES 535/2001 - ΕΕ C 193, 10/7/2001), «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση - μια Λευκή Βίβλος», 21/3/2002 (CES 357/2002 - ΕΕ αριθ. C 125 , 27/5/2002).

(6) Η ΕΟΚΕ έχει, επίσης, διοργανώσει δύο άλλα συνέδρια που πραγματοποιούνται την προβληματική αυτή, το πρώτο στις 8 & 9 Νοεμβρίου 2001, με θέμα «Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση» και το δεύτερο στις 8 & 9 Μαρτίου 2004, με θέμα «Συμμετοχική δημοκρατία: κατάσταση και οι προοπτικές που διανοίγονται από το ευρωπαϊκό σύνταγμα».

(7) Κατά την ΕΟΚΕ ο διάλογος με τους πολίτες διεξάγεται με τις εξής τρεις μορφές :
η πρώτη μορφή, είναι ο διάλογος μεταξύ των αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την εξέλιξη και το μέλλον της Ένωσης και των πολιτικών της,
η δεύτερη, είναι ο δομημένος και τακτικός διάλογος μεταξύ όλων των εν λόγω οργανώσεων και της Ένωσης, και τέλος,
η τρίτη, είναι ο καθημερινός κλαδικός διάλογος μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των συνομιλητών τους εντός των νομοθετικών και εκτελεστικών οργάνων.

(8) Βλ. άρθρα 137 και 138 της Συνθήκης.

(9) Το ευετήριο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό που καταρτίστηκε σε κοινοτικό επίπεδο, και σε εθελοντικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βάση δεδομένων CONECCS) απαριθμεί περίπου 800 οργανώσεις εκ των οποίων είναι αλήθεια ορισμένες ανήκουν στην κοινωνικοεπαγγελματική κατηγορία.

διαφορετικές ονομασίες αυτές συμπεριλαμβάνονται στον όρο «ΜΚΟ» ο οποίος χρησιμοποιείται, στην πράξη, για να υποδηλωθούν όλα τα είδη αυτόνομων και μη κερδοσκοπικών δομών. Εξάλλου, πολλές ευρωπαϊκές οργανώσεις είναι διαρθρωμένες σε διεθνές επίπεδο.

2.3 Οι ευρωπαϊκές οργανώσεις συντονίζουν τις δραστηριότητες των μελών και των συνεργατών τους στα διάφορα κράτη μέλη, ενίοτε δε και πέραν αυτών. Επιπλέον, ομαδοποιούνται ολοένα και συχνότερα για τη δημιουργία ευρωπαϊκών δικτύων, όπως συμβαίνει στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα, και στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανάπτυξης, της κατανάλωσης ή της κοινωνικής οικονομίας.

2.4 Προκειμένου να παρουσιασθεί η εξάπλωση που γνωρίζουν οι ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ο τρόπος με τον οποίον συνδέονται, στην παρούσα γνωμοδότηση επισυνάπτεται κατάλογος των σημαντικότερων οργανώσεων, ομοσπονδιών και δικτύων των διάφορων τομέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο πλην των κοινωνικών και επαγγελματικών οργανώσεων. Στο εν λόγω έγγραφο προσδιορίζονται περίπου είκοσι συγκεκριμένοι τομείς δράσης.

2.4.1 Η παρουσίαση αυτή καταδεικνύει την ολοένα και πιο δομημένη μορφή της οργανωμένης ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και την ποικιλομορφία της δομής των σχετικών οργανώσεων, οι οποίες μπορούν να αποτελούνται μόνον από εθνικές οργανώσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, και από περιφερειακές και τοπικές, που εκπροσωπούν έναν δεδομένο τομέα και να έχουν ως μέλη τόσο ευρωπαϊκές και εθνικές οργανώσεις όσο και νομικά και φυσικά πρόσωπα σε όλα τα επίπεδα. Η δικτύωση πραγματοποιείται εν γένει σύμφωνα με δύο τρόπους: το δίκτυο αποτελείται είτε από ευρωπαϊκές οργανώσεις ενός δεδομένου τομέα είτε από συνδυασμό εθνικών και ευρωπαϊκών οργανώσεων.

2.5 Είναι προφανές ότι ορισμένες ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, χωρίς να γίνεται αναφορά σε ορισμένες οργανώσεις ή εθνικά δίκτυα, διαθέτουν, γενικά, εμπειρία και εμπειρογνωμοσύνη που τους επιτρέπουν να διεκδικούν το δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες διαβούλευσης στα πλαίσια της χάραξης των πολιτικών της Ένωσης. Πάντως, είναι εξίσου σαφές ότι λόγω ελλείψεως αντικειμενικών κριτηρίων αξιολόγησης, αμφισβητείται συχνά η αντιπροσωπευτικότητα των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, εκτός των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων. Ο κόσμος των ενώσεων και συλλόγων θεωρείται πολύ διεσπαρμένος, διότι συχνά είναι κατακερματισμένος σε πληθώρα οργανώσεων που εκπροσωπούν περισσότερο τα ιδιωτικά συμφέροντα των μελών τους παρά το γενικό συμφέρον και θεωρείται ότι τους λείπει διαφάνεια. Εξάλλου, πολλοί τον θεωρούν ανίκανο να ασκήσει πραγματική επιρροή στη διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών και προετοιμασίας των αποφάσεων.

3. Η απαίτηση για αντιπροσωπευτικότητα

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα ότι μόνο η αντιπροσωπευτικότητα που αποδεικνύεται σαφώς μπορεί να δώσει στους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών το δικαίωμα να συμμετέχουν αποτελεσματικά στη διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών αποφάσεων και προετοιμασίας των κοινοτικών αποφάσεων.

3.1.1 Πέραν της θεμελιώδους δημοκρατικής αρχής, η απαίτηση για αντιπροσωπευτικότητα ανταποκρίνεται στο ενδιαφέρον για μεγαλύτερη προβολή και επιρροή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.1.2 Με την προοπτική αυτή, η ΕΟΚΕ προσδιόρισε τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας που συμπεριλήφθηκαν, πλέον πρόσφατα, στη γνωμοδότησή της, της 20ής Μαρτίου 2002 που είχε ως θέμα το Λευκό Βιβλίο της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης⁽¹⁰⁾. Για να θεωρηθεί μια ευρωπαϊκή οργάνωση αντιπροσωπευτική, πρέπει να πληροί τα εξής εννέα κριτήρια:

- να διαθέτει μόνιμη δομή σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- να έχει άμεση πρόσβαση στην εμπειρογνωμοσύνη των μελών της,
- να εκπροσωπεί γενικά συμφέροντα τα οποία αντιστοιχούν στα συμφέροντα της ευρωπαϊκής κοινωνίας,
- να απαρτίζεται από οργανώσεις που αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο ως αντιπροσωπευτικές των συμφερόντων που προασπίζονται,
- να διαθέτει οργανώσεις που να την εκπροσωπούν στα περισσότερα κράτη μέλη,
- να υποχρεούται να λογοδοτεί στα μέλη της,
- να έχει εντολή εκπροσώπησης και δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- να είναι ανεξάρτητη και να μην δέχεται εντολές από εξωτερικούς φορείς
- να είναι διαφανής, ιδίως όσον αφορά τα οικονομικά της και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

3.1.3 Πάντως, στην ίδια γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ πρότεινε, «να συζητηθεί τα κριτήρια αυτά με τα θεσμικά όργανα και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για να δημιουργηθεί μια βάση συνεργασίας στο μέλλον».

3.2 Προκειμένου να αποτραπούν οι παρεξηγήσεις όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των κριτηρίων αντιπροσωπευτικότητας που καθιερώνονται στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης κρίνεται απαραίτητο να διευκρινισθεί με σαφήνεια η διαφορά μεταξύ «**διαβούλευσης**», ανοιχτής κατ αρχήν για όλες τις οργανώσεις που διαθέτουν εμπειρία σε συγκεκριμένο τομέα και «**συμμετοχής**» ως δυνατότητας που δίνεται σε μια οργάνωση να παρεμβαίνει επίσημα και ενεργώς σε μια συλλογική διαδικασία προσδιορισμού της βούλησης για το γενικό συμφέρον της Ένωσης και των πολιτών της. Η διαδικασία αυτή, που βασίζεται σε δημοκρατικές αρχές, επιτρέπει στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν ενεργώς στη διαμόρφωση των πολιτικών και στην προετοιμασία των αποφάσεων που αφορούν την εξέλιξη και το μέλλον της ΕΕ και των πολιτικών της⁽¹¹⁾.

3.2.1 Η διάκριση αυτή είναι εύστοχη και μολονότι φαίνεται ως ακαδημαϊκό κυρίως χαρακτήρα, είναι, ωστόσο, συναφής: η αντιπροσωπευτικότητα αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή

δεδομένου ότι προσδίδει μια νομιμότητα. Ο στόχος στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης είναι να ακουστούν οι απόψεις και να συλλεγεί η εμπειρογνωμοσύνη των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών χωρίς την επιβολή προκαταρκτικών όρων. Ωστόσο, η διαβούλευση αποτελεί σημαντική συνιστώσα του κοινωνικού διαλόγου.

3.3 Στη προαναφερόμενη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, η Επιτροπή είχε προτείνει τη θέσπιση κανόνων σύμπραξης για ορισμένους τομείς όπου η πρακτική των διαβουλεύσεων έχει ήδη καθιερωθεί, που προχωρούν πέρα από τους ελάχιστους κανόνες διαβουλεύσεων που ισχύουν για το σύνολο των υπηρεσιών της. Η Επιτροπή ζητούσε, όμως, εγγυήσεις για τη σύναψη παρόμοιων συμφωνιών εκ μέρους των οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά το άνοιγμα και την αντιπροσωπευτικότητά τους χωρίς, ωστόσο, να θίγει το ζήτημα των κριτηρίων που πρέπει να εφαρμοστούν.

3.4 Η ανακοίνωση της 11ης Δεκεμβρίου 2002⁽¹²⁾ για την κατάρτιση γενικών αρχών και ελάχιστων κανόνων που θα ισχύουν στις διαβουλεύσεις της Επιτροπής με τα ενδιαφερόμενα μέρη κάνει διάκριση μεταξύ των «ανοιχτών διαβουλεύσεων», στα πλαίσια μιας σφαιρικής και όχι αποκλειστικής προσέγγισης, και των «στοχοθετημένων διαβουλεύσεων» στα πλαίσια των οποίων τα ενδιαφερόμενα και εμπλεκόμενα στη διαβούλευση μέρη, οι ομάδες στόχου, προσδιορίζονται σαφώς βάσει κριτηρίων επιλογής που θα πρέπει να «είναι παγιωμένα» και «διαφανή», όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση. Ακόμη και στην περίπτωση αυτή δεν καθορίστηκε κανένα κριτήριο.

3.4.1 Στην ίδια ανακοίνωση, η Επιτροπή τονίζει, επίσης, τη σημασία που αποδίδει στις συμβολές των αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών οργάνωσεων αλλά παραπέμπει στις εργασίες που έχει ήδη εκτελέσει η ΕΟΚΕ όσον αφορά το θέμα των κριτηρίων αντιπροσωπευτικότητας για την επιλογή των οργάνωσεων που μπορούν να συμμετάσχουν στον κοινωνικό διάλογο.

3.5 Η ΕΟΚΕ, χάρη στην ενίσχυση του ρόλου της, από τη συνθήκη της Νίκαιας, ως προνομίουχου διαμεσολαβητή μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των αρχών λήψης αποφάσεων της Ένωσης, φέρει πλέον αυξημένη ευθύνη:

- αφενός, για την οργάνωση της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών που διέπονται από διαφορετικά κίνητρα και υπερασπίζονται διαφορετικά συμφέροντα και,
- αφετέρου, για να διευκολύνει το διαρθρωμένο και συνεχή διάλογο μεταξύ των οργάνωσεων και των ευρωπαϊκών δικτύων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των οργάνων της Ένωσης.

3.6 Πρέπει, όμως, να τονισθεί ότι η παρούσα γνωμοδότηση δεν στοχεύει:

- στον καθημερινό κλαδικό διάλογο μεταξύ των οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών και μεταξύ αυτών και των συνομιλητών τους στο πλαίσιο των νομοθετικών και εκτελεστικών εξουσιών της Ένωσης και ιδιαίτερα της Επιτροπής⁽¹³⁾,

⁽¹²⁾ COM(2002) 704 τελικό

⁽¹³⁾ Το πρόβλημα της αντιπροσωπευτικότητας παραμένει στο πλαίσιο αυτό πρωταρχικό θέμα με την προοπτική της χορήγησης στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ενός πραγματικού δικαιώματος όχι μόνον για να δίνουν συμβουλές αλλά και για να συμμετέχουν στη διαδικασία χάραξης των τομεακών πολιτικών της Ένωσης και στην προετοιμασία των σχετικών αποφάσεων, καθώς και για την εφαρμογή και την παρακολούθηση των αποφάσεων αυτών. Πάντως δημιουργεί ερωτήματα διαφορετικής φύσης και έκτασης, από πολλές πλευρές όπως με εκείνες που θίγονται στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης πράγμα που δικαιολογεί να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής εξέτασης όταν χρειασθεί.

⁽¹⁰⁾ Βλ. σημείωση στη σελ.4. Σημείο 4.2.5. της γνωμοδότησης (CES 357/2002).

⁽¹¹⁾ Βλέπε κυρίως τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 26/4/2001 με θέμα «Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση - Συμβολή της ΟΚΕ στην επεξεργασία της Λευκής Βίβλου» (CES 535/2001 - ΕΕ αριθ. C 193 της 10/7/2001 - σημείο 3.4).

— στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο και στις ευρωπαϊκές οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων των οποίων η αντιπροσωπευτικότητα έχει καθορισθεί με σαφήνεια βάσει των κριτηρίων των οργανώσεων αυτών. Το ίδιο ισχύει και για τις κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις που συμμετέχουν στον τομεακό κοινωνικό διάλογο. Ωστόσο, οι οργανώσεις αυτές πρόκειται να αποτελέσουν αυτοτελείς εταίρους του κοινωνικού διαλόγου.

3.7 Βάσει των ανωτέρω, η κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης εντάσσεται κατ' αρχήν σε μια προοπτική διασαφήνισης και εξορθολογισμού των σχέσεων της ΕΟΚΕ με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών και αποβλέπει στο να δοθεί μεγαλύτερη αξιοπιστία στο διάλογο με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών διαμέσου της ενίσχυσης της νομιμότητας των εν λόγω οργανώσεων και δικτύων.

3.7.1 Η προοπτική αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της συνέχισης των προσπάθειών για την καθιέρωση ενός ενισχυμένου και δομημένου διαλόγου με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών:

- τόσο σε γενικό επίπεδο, δηλαδή για όλα τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος που αφορούν κυρίως την εξέλιξη και το μέλλον της ΕΕ
- όσο και για την άσκηση από την ΕΟΚΕ της συμβουλευτικής της αρμοδιότητας που συνδέεται με την χάραξη και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών.

3.8 Η παρούσα γνωμοδότηση θα μπορούσε επίσης:

- να αποτελέσει ένα χρήσιμο στοιχείο προβληματισμού, και μάλιστα σημείο αναφοράς για τα άλλα όργανα, κυρίως σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 47 της συνταγματικής συνθήκης, και
- να διανοίξει ένα πεδίο διοργανικής συνεργασίας στην οποία θα συμπεριλαμβάνεται η ανταλλαγή ορθών πρακτικών, ιδίως με την Επιτροπή και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χωρίς, ωστόσο, να αναμειχθεί η ΕΟΚΕ στον δικό τους τρόπο οργάνωσης του διαλόγου με την οργανωμένη ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών.

3.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η θέσπιση ενός συστήματος διαπίστευσης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ευρωπαϊκών οργάνων παρουσιάζει ταυτόχρονα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Ωστόσο, κατά την ΕΟΚΕ, η παρούσα γνωμοδότηση δεν αποτελεί το κατάλληλο πλαίσιο για να αποφανθεί σχετικά με τα πλεονεκτήματα ενός παρόμοιου συστήματος. Πάντως, εκτιμά ότι το θέμα αυτό συνδέεται στενά με το θέμα της αντιπροσωπευτικότητας και ότι και ότι, συνεπώς, τα δύο θέματα αυτά θα πρέπει να εξετασθούν ταυτόχρονα στα πλαίσια ευρείας συζήτησης στην οποία θα συμμετέχει το σύνολο των ενδιαφερομένων μερών: ευρωπαϊκά όργανα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

4. Η ΕΟΚΕ και οι ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών: μια πραγματιστική και ανοικτή προσέγγιση

4.1 Η ΕΟΚΕ, έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι δεν αντακλά παρά μερικώς τη διαφορετικότητα και την εξέλιξη που

εκφράζει ο όρος «οργανωμένη κοινωνία των πολιτών», ανέλαβε πρωτοβουλίες και εφήρμοσε μεταρρυθμίσεις προκειμένου να διασφαλισθεί η όσο το δυνατόν ευρύτερη αντιπροσωπευτικότητα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

4.2 Στις δομές και τις εργασίες της ΕΟΚΕ συμμετέχουν ποικιλοτρόπως ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών που δεν εκπροσωπούνται, ή δεν εκπροσωπούνται ακόμη, αμέσως σ' αυτή χωρίς, ωστόσο, η συμμετοχή αυτή να βασίζεται σε σαφή κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας.

4.2.1 Έτσι, κάθε μια από τις τρεις **Ομάδες** ⁽¹⁴⁾ της ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις ευρωπαϊκές οργανώσεις παρέχοντάς τους καθεστώς εγκεκριμένης οργάνωσης. Κατά κανόνα, τα μέλη της ΕΟΚΕ διατηρούν άμεσες ή έμμεσες επαφές με τις οργανώσεις αυτές, αλλά τούτο δεν αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

4.2.2 Στο επίπεδο των **ειδικευμένων τμημάτων** ⁽¹⁵⁾, οι ευρωπαϊκές οργανώσεις, που μπορούν συμβάλουν ουσιαστικά στην εκπόνηση μιας γνωμοδότησης, συμμετέχουν συχνά στις σχετικές εργασίες. Οι οργανώσεις αυτές ενημερώνονται για τις τρέχουσες εργασίες, διατυπώνουν τις παρατηρήσεις τους και έχουν τη δυνατότητα να εκπροσωπούνται από εμπειρογνώμονες και να συμμετέχουν στις ακρόασεις ή στις διασκέψεις που διοργανώνονται.

4.2.3 Η **ΕΟΚΕ** διοργανώνει εκδηλώσεις (διασκέψεις, σεμινάρια, ακρόασεις, κλπ.) σχετικά με εγκάρσια θέματα, όπως πρόσφατα για τη στρατηγική της Λισαβόνας τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013. Ενδεικτικά αναφέρονται, επίσης, οι συζητήσεις για την παρακολούθηση των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ⁽¹⁶⁾.

4.2.3.1 Οι συμμετέχοντες που προέρχονται από την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών επιλέγονται με πραγματιστικά κριτήρια βάσει των προτάσεων των ομάδων, των μελών της ΕΟΚΕ, των τμημάτων ή της Γραμματείας. Οι εκδηλώσεις αυτές είναι κατ' αρχήν ανοικτές και στους εκπροσώπους των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εξέφρασαν αυθόρμητα το ενδιαφέρον τους να συμμετάσχουν σ' αυτές.

⁽¹⁴⁾ Η ΕΟΚΕ είναι οργανωμένη σε τρεις Ομάδες που εκπροσωπούν τους εργοδότες (Ομάδα Ι), τους μισθωτούς (Ομάδα ΙΙ) και τις άλλες συνιστώσες οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (Ομάδα ΙΙΙ).

⁽¹⁵⁾ Η ΕΟΚΕ διαθέτει έξι εξειδικευμένα τμήματα που εξετάζουν το σύνολο των τομέων δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους οποίους ασκεί τα συμβουλευτικά της καθήκοντα.

⁽¹⁶⁾ Σύμφωνα με τη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λάκεν, της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2001, η Ευρωπαϊκή Συνέλευση είχε εξουσιοδοτηθεί κυρίως να διεξαγάγει διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Η αποστολή αυτή είχε ανατεθεί στον Jean-Luc Dehaene, Αντιπρόεδρο της Συνέλευσης, με τον οποίο η ΕΟΚΕ διοργάνωσε 8 συναντήσεις ενημέρωσης και διαλόγου με τις οργανώσεις και τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών, στις οποίες συμμετείχαν, χωρίς αποκλειστικότητα, τα μέλη της Συνέλευσης και κυρίως το Προεδρείο της. Η επιτυχία των εν λόγω συναντήσεων επιβεβαιώθηκε με την καρποφόρο συνεργασία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ΕΟΚΕ για την προετοιμασία και τη διεξαγωγή των ακρόασεων των οργανώσεων και δικτύων που προηγήθηκαν της υιοθέτησης από την επιτροπή θεσμικών θεμάτων της κοινοβουλευτικής της έκθεσης για τη συνταγματική συνθήκη, το Νοέμβριο του 2004. Αρχικά η ΕΟΚΕ οργάνωσε παρουσία του Α! Αντιπροέδρου της επιτροπής συνταγματικών θεμάτων και των δύο εισηγητών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μια ακρόαση των αντιπροσώπων όλων των ενδιαφερομένων οργανώσεων. Εν συνέχεια εκλήθησαν οι εκπρόσωποι τύπου των αντιπροσωπευτικών δικτύων να εκφράσουν απ' ευθείας τις απόψεις τους ενώπιον της επιτροπής του Ευρ.Κοινοβουλίου.

4.3 Ένα επιπρόσθετο βήμα υπέρ της συνεργασίας αυτής έγινε το 2004 με τη σύσταση **ομάδας συνδέσμου** μεταξύ της ΕΟΚΕ και των εκπροσώπων των κυριότερων κλάδων της ευρωπαϊκής οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η εν λόγω ομάδα σύνδεσμος αποτελείται σήμερα — πέραν των δέκα αντιπροσώπων της ΕΟΚΕ (μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η Πρόεδρος της ΕΟΚΕ, καθώς και οι πρόεδροι των 3 Ομάδων και των 6 ειδικευμένων τμημάτων) — από δεκατέσσερα μέλη που προέρχονται από τις κυριότερες οργανώσεις και από τα δίκτυα που δραστηριοποιούνται στους τομείς που εκπροσωπούνται στην ομάδα σύνδεσμο ανεξαρτήτως από το εάν οι οργανώσεις αυτές διαθέτουν ή όχι καθεστώς εγκριμένης οργάνωσης.

4.3.1 Η αποστολή αυτής της ομάδας συνδέσμου είναι να διασφαλίζει, αφενός, μια συντονισμένη προσέγγιση της ΕΟΚΕ έναντι των ευρωπαϊκών οργανώσεων και δικτύων της κοινωνίας των πολιτών και, αφετέρου, την παρακολούθηση των πρωτοβουλιών που αποφασίζονται από κοινού.

4.4 Η εν λόγω συνοπτική παρουσίαση αντικατοπτρίζει την πραγματιστική προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί από την ΕΟΚΕ έως τώρα, η οποία λαμβάνει κατά κανόνα τη μορφή μιας ανοικτής και μη αποκλειστικής προσέγγισης στο πλαίσιο μιας προοδευτικής διάρθωσης των σχέσεων της με την ευρωπαϊκή οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Εντούτοις, όσον αφορά την αναγνώριση του καθεστώτος εγκριμένης οργάνωσης ή τις τομεακές διαβουλεύσεις που διεξάγονται από τα τμήματα, η προσέγγιση που ακολουθείται είναι περισσότερο στοχοθετημένη.

4.5 Η τελική έκθεση της ομάδας ad hoc «Διαρθρωμένη συνεργασία με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών» της 10ης Φεβρουαρίου 2004 τονίζει ότι *«ιδιαιτέρη σημασία πρέπει, οπωσδήποτε, να αποδοθεί στο ζήτημα της αντιπροσωπευτικότητας»*, αλλά και ότι *«το ζήτημα αυτό δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για την οιαδήποτε πρόοδο»* και προτείνει ότι *«η επίδειξη σύνεσης δεν αποκλείει την επιφυλακτικότητα, επιβάλλει όμως μία ανοιχτή και πραγματιστική στάση»*.

5. Διαδικασία τριών διαστάσεων για να εκτιμηθεί η αντιπροσωπευτικότητα

5.1 Είναι προφανές ότι τα κριτήρια που απαριθμεί η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση δεν είναι εξίσου σαφή. Γι' αυτό κρίνεται απαραίτητο να διευκρινισθεί η σημασία και η εμβέλειά τους προκειμένου να καταστούν μετρήσιμα και εφαρμόσιμα στην πράξη.

5.2 Με βάση τα ανωτέρω, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικότερο να καθιερωθεί μια σαφής, ενιαία, και απλή διαδικασία αξιολόγησης με την οποία θα κρίνεται η αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ενώ συγχρόνως θα αποφεύγονται πολύπλοκα και επίμαχα προβλήματα.

5.3 Η διαδικασία καθιστά δυνατή την εξέταση των κριτηρίων που προσαρμόζονται στις υπάρχουσες δομές και την λειτουργία των ευρωπαϊκών οργανώσεων. Πρέπει, επίσης, να βασίζεται στη συμμετοχή των ιδίων των οργανώσεων στη διαδικασία αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ δεν έχει καμία πρόθεση να παρέμβει στην ανεξαρτησία των εν λόγω οργανώσεων.

5.4 Γι' αυτό, η διαδικασία πρέπει να βασίζεται στις εξής αρχές:

- διαφάνεια,
- αντικειμενικότητα,
- μη άσκηση διακρίσεων,
- έλεγχος,
- συμμετοχή των ευρωπαϊκών οργανώσεων.

5.5 Προτείνεται να περιλαμβάνονται στη διαδικασία οι εξής τρεις βάσεις αξιολόγησης:

- οι διατάξεις του καταστατικού της οργάνωσης και η εφαρμογή τους,
- η σχέση των οργανώσεων με τα κράτη μέλη,
- τα ποιοτικά κριτήρια.

5.5.1 Οι δύο πρώτες βάσεις αξιολόγησης είναι σαφείς και αφορούν τη δομή κάθε οργάνωσης. Γι' αυτό, προσφέρουν μια καλή βάση για αντικειμενικές σχετικά δυνατότητες προκειμένου να κριθεί η αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων, διατηρώντας συγχρόνως τη δυναμικότητα της κοινωνίας των πολιτών. Η τρίτη διάσταση είναι πιο πολύπλοκη.

5.6 Κατά την ΕΟΚΕ, η προτεινόμενη αλλαγή δεν δημιουργεί κάποιο βάρος ή συγκεκριμένη υποχρέωση στις σχετικές οργανώσεις αλλά απαιτεί διαφάνεια για τις δομές τους και τον τρόπο λειτουργία τους. Η διαφάνεια αποτελεί, εξάλλου, βασική και γενικού συμφέροντος δημοκρατική αρχή διότι επιτρέπει στις διάφορες ομάδες συμφερόντων που είναι παρούσες στην κοινωνία και στους πολίτες, ατομικά, καθώς και στις δημόσιες αρχές, να γνωρίσουν τις δομές και τις δραστηριότητες των οργανώσεων ώστε να σχηματίσουν την δική τους άποψη επί του θέματος.

5.7 Με βάση τις αρχές αυτές και τις βάσεις αξιολόγησης θα μπορούσε η ΕΟΚΕ να καταστρώσει μια διαδικασία που θα επιτρέπει την αξιολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η διαδικασία που θα μπορούσε να τεθεί σε ισχύ με την καθιέρωση ενός ειδικού μέσου αξιολόγησης σε συνεργασία κατά κύριο με την ομάδα σύνδεσμο και με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και τα ευρωπαϊκά δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών.

6. Τα καταστατικά και η εφαρμογή τους

6.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι υπάρχει άμεση και στενή σχέση μεταξύ των κριτηρίων που πρότεινε ήδη και των καταστατικών που διέπουν τις ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

6.2 Κατ' αρχήν όλες οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο είτε de facto ή de jure θα έπρεπε, πράγματι, να διαθέτουν καταστατικό ⁽¹⁷⁾.

6.3 Σύμφωνα με το πνεύμα των κριτηρίων που καθόρισε ήδη η ΕΟΚΕ ⁽¹⁸⁾ και με την προοπτική να τα καταστήσει πλήρως λειτουργικά, το καταστατικό μιας ευρωπαϊκής οργάνωσης πρέπει να αναφέρει ή να προβλέπει τα εξής στοιχεία:

- το σκοπό και το πεδίο δραστηριοτήτων της,
- τα κριτήρια για την εγγραφή μελών,
- τους όρους λειτουργίας που πρέπει να είναι δημοκρατικοί, διαφανείς, στους οποίους να συμπεριλαμβάνεται ιδίως, η έννοια της ευθύνης των διευθυντικών της οργάνων (υπόλογα) έναντι των οργάνωσεων που είναι μέλη,
- τις οικονομικές υποχρεώσεις των οργάνωσεων μελών,
- την ετήσια παρουσίαση μιας ηλεγμένης οικονομικής έκθεσης καθώς και τον απολογισμό των δραστηριοτήτων, που να είναι προσβάσιμα στο κοινό.

6.4 Λόγω υφιστάμενου κενού στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, κάθε οργάνωση θεσπίζει ελεύθερα το καταστατικό της βάσει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας ⁽¹⁹⁾.

6.4.1 Με την ευκαιρία αυτή, μπορεί να αναφερθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη από το 1991 ⁽²⁰⁾ είχε προτείνει να θεσπιστεί η ίδρυση «ευρωπαϊκών ενώσεων». Σκοπός της πρότασης ήταν να δημιουργηθεί μια μορφή ένωσης για τις ενώσεις με μέλη σε πολλά κράτη μέλη όπως έγινε με τη νομοθεσία που ισχύει σήμερα για τις ανώνυμες εταιρείες και τους συνεταιρισμούς. Οι ουσιαστικές διατάξεις της εν λόγω πρότασης είναι σύμφωνες με ό,τι προτείνεται πιο πάνω σχετικά με το περιεχόμενο του καταστατικού.

6.4.2 Η εν λόγω πρόταση, υπέρ της οποίας ετάχθη ⁽²¹⁾ η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της, είχε σταματήσει εξαιτίας της αντίθεσης ορισμένων κρατών μελών και τώρα μάλιστα απεσύρθη από την Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ έχει πεισθεί ότι ένα παρόμοιο καθεστώς αποτελεί σημαντικό μέσο επιβεβαίωσης του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι που αποτελεί θεμελιώδη ελευθερία και περιλαμβάνεται στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έκφραση της ευρωπαϊκής ιδιγένειας. Φρονεί, εξάλλου, ότι οι αρχές που περιέχονται στο άρθρο I — 47 του σχεδίου συνταγματικής συνθήκης θα έπρεπε να αποτελούν κίνητρο για να ξεκινήσει εκ νέου το εν λόγω θέμα.

6.4.3 Συνεπώς η ΕΟΚΕ τάσσεται και πάλι υπέρ της σύνταξης ενός ευρωπαϊκού καταστατικού των διεθνικών ενώσεων, παρόμοιο με το καταστατικό των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων που άρχισε

⁽¹⁷⁾ Φαίνεται ότι ορισμένα από τα μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα διαθέτουν καταστατικά. Αυτό ισχύει π.χ. για την πλατφόρμα των ευρωπαϊκών ΜΚΟ του κοινωνικού τομέα και για το CONCORD, δίκτυο ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ανάπτυξης. Αντίθετα, άλλοι δεν διαθέτουν δικό τους καταστατικό. Αυτό ισχύει, πάντως, για το «Green 9», συγκέντρωση περιβαλλοντικών ΜΚΟ και για το δίκτυο Ανθρώπινα Δικαιώματα που συγκεντρώνει ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

⁽¹⁸⁾ Βλ. σημείο 3.1.2.

⁽¹⁹⁾ Η βελγική νομοθεσία προβλέπει, π.χ., το καθεστώς της Διεθνούς Ένωσης χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό.

⁽²⁰⁾ COM(91) 273/1 και 2.

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση CES 642/92 της 26ης Μαΐου 1992 – ΕΕ αριθ. C 223 της 31ης Αυγούστου 1992.

να ισχύει το Νοέμβριο του 2003 ⁽²²⁾. Η θέση της ΕΟΚΕ είναι συμβατή με τις προτάσεις της παρούσας γνωμοδότησης.

6.5 Ωστόσο, οι οργανώσεις μέλη οφείλουν να εγγυώνται, μέσω κατάλληλων μηχανισμών και διαδικασιών, τον έλεγχο της εφαρμογής των κανόνων των καταστατικών τους στα πλαίσια των εσωτερικών τους δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

6.6 Προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική διαφάνεια της λειτουργίας των ευρωπαϊκών οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών, τα καταστατικά, η ετήσια οικονομική έκθεση και ο ετήσιος απολογισμός δραστηριοτήτων, καθώς και όλες οι πληροφορίες που αφορούν τις οικονομικές υποχρεώσεις των οργάνωσεων μελών, θα πρέπει να δημοσιοποιούνται καθώς, επίσης, και οι πηγές χρηματοδότησης και, εάν είναι δυνατόν, να καταχωρούνται στις ιστοσελίδες των σχετικών οργάνωσεων.

7. Η παρουσία των οργάνωσεων στα κράτη μέλη

7.1 Ένα από τα κριτήρια που προτείνονται από την ΕΟΚΕ, προβλέπει ότι, προκειμένου μια ευρωπαϊκή οργάνωση να θεωρηθεί αντιπροσωπευτική των συμφερόντων που εκπροσωπεί, οφείλει να διαθέτει οργανώσεις μέλη στην πλειονότητα των κρατών μελών.

7.2 Για να εφαρμοστεί στην πράξη το κριτήριο αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι προκειμένου μια ευρωπαϊκή οργάνωση να θεωρείται αντιπροσωπευτική θα πρέπει να εκπροσωπείται στα περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόμοια απαίτηση φαίνεται απαραίτητη ακόμη και εάν η πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιπλέκει την κατάσταση περισσότερο.

7.3 Προκειμένου να καταστεί δυνατή η εκτίμηση της παρουσίας της, κάθε ευρωπαϊκή οργάνωση θα πρέπει να δημοσιεύει τον κατάλογο των οργάνωσεων που είναι μέλη της είτε πρόκειται για ανεξάρτητες οργανώσεις εξωτερικών φορέων (νομικά πρόσωπα) που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών στα κράτη μέλη είτε ευρωπαϊκές ενώσεις παρομοίων οργάνωσεων.

7.4 Η εκτίμηση της κατάστασης μιας ευρωπαϊκής οργάνωσης ή εθνικών οργάνωσεων που είναι μέλη της προκειμένου να θεωρηθούν ως αναγνωρισμένες και αντιπροσωπευτικές είναι μάλλον δύσκολη. Οι σκέψεις που εκτίθενται βοηθούν στην εν λόγω εκτίμηση.

7.5 Πρέπει να λαμβάνεται ως βάση η αρχή ότι για να ενταχθεί μια οργάνωση σε μια ευρωπαϊκή οργάνωση, είτε είναι εθνική είτε διεθνική, πρέπει να ανταποκρίνεται όχι μόνο στα κριτήρια που προβλέπονται για να γίνει μέλος από το καταστατικό της σχετικής ευρωπαϊκής οργάνωσης αλλά και από εκείνα που προβλέπονται από το δικό της καταστατικό.

7.6 Επομένως, οι εθνικές οργανώσεις μέλη οφείλουν, με τον ίδιο τρόπο όπως και η ευρωπαϊκή οργάνωση της οποίας είναι μέλη, να παρουσιάζουν με διαφανή τρόπο τα καταστατικά τους και την έκθεση δραστηριοτήτων τους, έτσι ώστε να φαίνεται ευκρινώς η δομή και ο τρόπος λειτουργίας της οργάνωσης. Θα ήταν, επίσης, ευκαίριο να είναι γνωστός ο αριθμός των πολιτών που είναι άμεσα ή έμμεσα μέλη της, όπως απαιτεί και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

⁽²²⁾ ΕΕ αριθ. L 297, 15/11/2003.

8. Τα ποιοτικά κριτήρια της αντιπροσωπευτικότητας

8.1 Τα κριτήρια που εξετάστηκαν ανωτέρω μπορούν, λόγω της φύσης τους, να αποτελέσουν αντικείμενο σχετικά εύκολης αντικειμενικής αξιολόγησης. Αντίθετα, πιο λεπτές είναι η εφαρμογή και η εκτίμηση των ποιοτικών κριτηρίων. Βέβαια, τα καταστατικά μιας οργάνωσης και ιδίως οι σκοποί και τα μέσα δράσης με τα οποία έχει εφοδιασθεί, καθώς και η γεωγραφική της εγκατάσταση, προσφέρουν ορισμένα στοιχεία αξιολόγησης. Μπορεί, όμως, να αποδειχθούν ανεπαρκή για να αξιολογηθεί η αντιπροσωπευτικότητα μιας οργάνωσης. Έτσι, τα ποιοτικά κριτήρια αποτελούν περισσότερο το μέσο εκτίμησης της ικανότητας συμβολής των εξεταζομένων οργανώσεων.

8.2 Στα πλαίσια αυτά, πρέπει να υπομνησθεί και πάλι ότι η παρούσα γνωμοδότηση δεν εξετάζει τις οργανώσεις που διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρογνωμοσύνη προκειμένου να συμμετάσχουν σε διαδικασία ανοικτής διαβούλευσης (βλ. ανωτέρω) αλλά τις οργανώσεις που καλούνται να συμμετάσχουν ενεργώς και επίσημα στη διαδικασία χάραξης πολιτικών.

8.3 Έτσι, τα ποιοτικά κριτήρια παραπέμπουν, αφενός, στην εμπειρία της οργάνωσης και στην ικανότητά της να υπερασπίζεται τα συμφέροντα των πολιτών έναντι των ευρωπαϊκών θεσμικών

οργάνων και, αφετέρου, στην εμπιστοσύνη και στη φήμη που χαίρει όσον αφορά τα όργανα και άλλους φορείς της ευρωπαϊκής οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

8.4 Γ' αυτό, πρέπει να αξιολογηθεί η ικανότητα συμβολής μιας ευρωπαϊκής οργάνωσης και, βάσει αυτής, η ποιοτική της αντιπροσωπευτικότητα που θα στηρίζεται στον τρόπο με τον οποίο η υπό εξέταση οργάνωση μπορεί να αποδείξει με τις δραστηριότητές της το βαθμό συμμετοχής της στις συμβουλευτικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

8.5 Ως εκ τούτου, έχει ουσιαστική σημασία να δημοσιεύουν οι σχετικές ευρωπαϊκές οργανώσεις απολογισμό των δραστηριοτήτων τους όπως και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία με διαφάνεια. Θα μπορούσαν, επίσης, να χρησιμοποιούνται «δείκτες επιδόσεων» όπως συμβαίνει ιδίως στον πανεπιστημιακό τομέα και στην έρευνα, οι οποίοι θα πρέπει να καθοριστούν σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

8.6 Πάντως, η ΕΟΚΕ προτίθεται να ενεργήσει σχετικά με τρόπο διαφανή, ρεαλιστικό και αντικειμενικό, στα πλαίσια μιας δυναμικής και ανοικτής διαδικασίας.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2006.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Anne-Marie SIGMUND